

SYLABUS KURSU

Współczesny język polski (Gramatyka)

Сучасна польська мова (Граматика)

Wykształcenie wyższe – licencjackie

Stopień wykształcenia wyższego — pierwszy (licencjat)

Dziedzina wiedzy — 01 Edukacja / Pedagogika

Specjalność — 014 Wykształcenie średnie (według specjalności przedmiotowych) 014.02 Wykształcenie średnie (język i literatura zagraniczna) (polski), 014.01 Szkolnictwo średnie (język i literatura ukraińska)

Program edukacyjno-zawodowy — Wykształcenie średnie. Język polski i literatura zagraniczna. Język i literatura ukraińska

Rok studiów: III

Semestr: VI

Liczba kredytów: 4

Język nauczania: Polski

Kierownik kursu

Dr hab., profesor Katedry działalności informacyjnej i społeczno-kulturalnej ZUUN

IRYNA SZKICKA

д-р філол. наук, професор кафедри інформаційної та соціокультурної діяльності ЗУНУ

ШКИЦЬКА ІРИНА ЮРІЇВНА

Dane kontaktowe

i.shkitska@wunu.edu.ua

OPIS KURSU

Kurs «Współczesny język polski (Gramatyka)» jest podstawowym przedmiotem filologicznym, który ma na celu pogłębienie wiedzy studentów o strukturze gramatycznej języka polskiego. Kurs obejmuje zarówno zagadnienia teoretyczne, jak i praktyczne aspekty gramatyki.

Celem przedmiotu jest wyposażenie studentów w solidne podstawy teoretyczne z zakresu gramatyki polskiej oraz rozwinięcie umiejętności praktycznego stosowania zdobytej wiedzy. Studenci poznają budowę zdania, części mowy, rodzaje zdań, składnię oraz inne zagadnienia związane z gramatyką języka polskiego. W ramach zajęć studenci będą:

- analizować teksty literackie i prasowe pod kątem ich budowy gramatycznej;
- rozwiązywać ćwiczenia gramatyczne;
- brać udział w dyskusjach na temat wybranych zagadnień gramatycznych;
- przygotowywać prezentacje na tematy związane z gramatyką języka polskiego.

Po ukończeniu kursu student potrafi:

- poprawnie analizować zdania polskie;
- identyfikować i wyjaśniać różne zjawiska gramatyczne;

- formułować poprawne wypowiedzi pisemne i ustne;
- posługiwać się terminologią gramatyczną;
- prowadzić samodzielne badania w zakresie gramatyki języka polskiego.

Zakres tematyczny kursu obejmuje między innymi: budowę zdania prostego i złożonego, części mowy i ich funkcje w zdaniu, rodzaje zdań, składnia zdania, zjawiska składniowe, odmiana rzeczowników, przymiotników, czasowników, zgodność i rząd, błędy gramatyczne i sposoby ich unikania.

STRUKTURA KURSU

Godziny (wykłady / sem.)	Temat	Wyniki nauki	Zadania / Metody kontroli
2 / 2	Temat 1. Dźwiękowa i graficzna strony języka	Student potrafi: 1) zidentyfikować i nazwać litery alfabetu polskiego oraz odpowiadające im dźwięki; 2) opisywać artykulację wybranych spółgłosek, uwzględniając miejsce i sposób artykulacji; 3) charakteryzować spółgłoski pod względem dźwięczności, miejsca a sposobu artykulacji; 4) zaznaczać akcent w wyrazach i zdaniach; 5) używać klityk w wypowiedziach; 6) opisywać charakterystyczne cechy samogłosek polskich; 7) przeprowadzać analizy fonetyczne wyrazów; 8) wyjaśniać związek między pismem a mową	Testowanie Ćwiczenia Dyskusje
2 / 2	Temat 2. Podział morfemów. Zjawiska fonetyczne	Student potrafi: 1) zdefiniować pojęcie morfemu i jego rodzaje; 2) rozpoznawać różne typy morfemów; 3) wyjaśniać pojęcia flektywów, wymian morfonologicznych i ich rodzajów; 4) analizować budowę wyrazów pod kątem zmian fonetycznych; 5) zidentyfikować morfemy leksykalne i gramatyczne w podanych przykładach wyrazów; 6) wyjaśnić różnicę między morfemem a morfem; 7) dzielić morfemy gramatyczne na fleksyjne i słowotwórcze; 8) wyjaśnić rolę flektywów w odmianie wyrazów;	Testowanie Ćwiczenia Dyskusje

		<p>9) wyjaśnić pojęcia palatalizacji, depalatalizacji i spółgłosek funkcjonalnie miękkich;</p> <p>10) opisać wpływ zjawisk fonetycznych na formę wyrazów</p>	
4 / 4	Temat 3. Części mowy i gramatyczne kategorie	<p>Student potrafi:</p> <p>1) wyjaśniać różnicę między kryterium semantycznym a gramatycznym w klasyfikacji części mowy;</p> <p>2) identyfikować i analizować przypadki, liczbę, rodzaj, czas, osobę, tryb, stronę, aspekt i stopień w różnych częściach mowy;</p> <p>3) tłumaczyć wpływ poszczególnych kategorii na znaczenie i funkcję wyrazów w zdaniu;</p> <p>4) stosować odpowiednie formy fleksyjne w praktyce, tworząc poprawne zdania;</p> <p>5) porównywać systemy fleksyjne różnych języków;</p> <p>6) wyciągać wnioski na temat związku między formą a funkcją wyrazów</p>	<p>Testowanie</p> <p>Ćwiczenia</p> <p>Dyskusje</p>
2 / 2	Temat 4. Wymiar gramatyczny rzeczownika i przymiotnika	<p>Student potrafi:</p> <p>1) klasyfikować rzeczowniki do odpowiednich deklinacji;</p> <p>2) odmieniać rzeczowniki przez wszystkie przypadki w liczbie pojedynczej i mnogiej, stosując właściwe końcówki;</p> <p>3) tworzyć wyrażenia przyimkowe z użyciem różnych przypadków;</p> <p>4) rozpoznawać i stosować końcówki przypadkowe przymiotników w różnych rodzajach, liczbach i przypadkach;</p> <p>5) identyfikować i wyjaśniać zjawisko oboczności spółgłoskowych w przymiotnikach męskich;</p> <p>6) stopniować przymiotniki w trzech stopniach porównania;</p> <p>7) analizować teksty pod kątem zastosowania rzeczowników i przymiotników oraz ich funkcji w zdaniu;</p> <p>8) porównywać odmiany rzeczowników i przymiotników w języku polskim z innymi językami</p>	<p>Testowanie</p> <p>Ćwiczenia</p> <p>Dyskusje</p>

2 / 2	Temat 5. Zaimek, liczebnik i przysłówek w gramatycznej perspektywie	<p style="text-align: center;">Student potrafi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) swobodnie stosować zaimki osobowe, liczebniki i przysłówki w różnych kontekstach komunikacyjnych; 2) rozróżniać i używać różnych rodzajów zaimków (osobowych, wskazujących, pytających itp.); 3) tworzyć złożone wyrażenia przyimkowe z liczebnikami; 4) stosować przysłówki w sposób stylistycznie urozmaicony; 5) analizować funkcję zaimków, liczebników i przysłówek w tekście 	Testowanie Ćwiczenia Dyskusje
4 / 4	Temat 6. Czasownik i jego formy w świetle gramatyki	<p style="text-align: center;">Student potrafi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) dzielić czasowniki na koniugacje według określonych kryteriów; 2) rozpoznawać i wyjaśniać zjawisko alternacji głoskowych w koniugacji; 3) opisywać budowę i funkcję tematu czasownika; 4) wyjaśniać pojęcie czasownika supletywnego i podawać przykłady; 5) charakteryzować różne aspekty czasowników (dokonany, niedokonany); 6) tworzyć pełny paradygmat czasownikowy dla różnych czasowników; 7) budować formy czasu przeszłego, przyszłego, trybu przypuszczającego i rozkazującego; 8) rozpoznawać i wyjaśniać rolę strony biernej w zdaniu; 9) identyfikować i analizować imiesłowy oraz ich funkcje w zdaniu; 10) analizować teksty pod kątem użycia różnych form czasownika 	Ankieta ekspresowa
2 / 2	Temat 7. Budowa słowotwórcza. Rzeczownik z punktu widzenia tworzenia wyrazów	<p style="text-align: center;">Student potrafi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) dzielić wyrazy na podstawowe jednostki słowotwórcze; 2) rozpoznawać relacje motywacyjne między wyrazami; 3) określać gramatyczny charakter podstawy słowotwórczej i derywatu; 4) opisywać budowę derywatów rzeczownikowych, wskazując podstawę 	Testowanie Ćwiczenia Dyskusje

		<p>słowotwórczą i formant;</p> <p>5) rozróżniać rodzaje formantów (przedrostki, przyrostki, środkowniki) i ich funkcje;</p> <p>6) charakteryzować różne kategorie słowotwórcze derywatów rzeczownikowych;</p> <p>7) analizować budowę rzeczowników złożonych, określając ich typ i składniki;</p> <p>8) wyjaśniać pojęcie motywacji jednostronnej i quasi-złożenia;</p> <p>9) rozpoznawać różne sposoby tworzenia nowych wyrazów (deriwacja, kompozycja);</p> <p>10) analizować mechanizmy tworzenia nowych znaczeń wyrazów;</p> <p>11) dokonywać szczegółowej analizy słowotwórczej wyrazów, wyodrębniając ich składniki i określając ich funkcje</p>	
2 / 2	Temat 8. Przymiotnik z perspektywy słowotwórstwa	<p>Student potrafi:</p> <p>1) analizować budowę przymiotników, wpływ gramatycznego charakteru podstawy słowotwórczej na wybór formantów;</p> <p>2) rozróżniać przymiotniki proste i złożone;</p> <p>3) opisywać budowę słowotwórczą przymiotników złożonych;</p> <p>4) klasyfikować przymiotniki ze względu na pochodzenie;</p> <p>5) zrozumieć mechanizmy tworzenia nowych przymiotników;</p> <p>6) dokonywać szczegółowej analizy słowotwórczej przymiotników;</p> <p>7) wyodrębniać podstawę słowotwórczą i formanty;</p> <p>8) określać znaczenie poszczególnych elementów składowych przymiotnika</p>	<p>Testowanie</p> <p>Ćwiczenia</p> <p>Dyskusje</p>
2 / 2	Temat 9. Czasownik w świetle tworzenia słów	<p>Student potrafi:</p> <p>1) definiować i klasyfikować derywaty czasownikowe;</p> <p>2) analizować strukturę słowotwórczą czasowników;</p> <p>3) rozpoznawać i tworzyć czasowniki pochodne: a) tworzyć nowe czasowniki pochodne od podanych podstaw słowotwórczych; b) dobierać odpowiednie formanty do tworzenia czasowników o określonym znaczeniu; c) rozpoznawać</p>	<p>Testowanie</p> <p>Ćwiczenia</p> <p>Dyskusje</p>

		<p>czasowniki pochodne w tekście i określać ich pochodzenie;</p> <p>4) dokonywać szczegółowej analizy słowotwórczej czasowników;</p> <p>5) wyjaśniać proces powstawania czasowników pochodnych</p>	
2 / 2	Temat 10. Podstawowe pojęcia składni	<p>Student potrafi:</p> <p>1) definiować podstawowe pojęcia składni;</p> <p>2) rozpoznawać i klasyfikować składniki zdania;</p> <p>3) opisywać rodzaje związków między składnikami zdania;</p> <p>4) charakteryzować różne typy szeregów i związków;</p> <p>5) wyjaśniać sposób wyrażania zależności składniowych;</p> <p>6) analizować zdania pod względem składniowym;</p> <p>7) tworzyć poprawne zdania;</p> <p>8) rozpoznawać i poprawiać błędy składniowe</p>	<p>Testowanie</p> <p>Ćwiczenia</p> <p>Dyskusje</p>
2 / 2	Temat 11. Części zdania: główne i drugorzędne	<p>Student potrafi:</p> <p>1) identyfikować i klasyfikować części zdania;</p> <p>2) wyjaśniać pojęcie zdania bezmianownikowego i podawać przykłady;</p> <p>3) klasyfikować orzeczenia na różne rodzaje;</p> <p>4) opisywać strukturę orzeczenia imiennego;</p> <p>5) rozpoznawać i różnicować rodzaje przydawek, dopełnień i okoliczników;</p> <p>6) opisywać charakter gramatyczny okolicznika;</p> <p>7) zrozumieć funkcje poszczególnych części zdania;</p> <p>8) budować zdania z różnymi rodzajami podmiotów, orzeczeń, przydawek, dopełnień i okoliczników;</p> <p>9) dokonywać szczegółowej analizy zdań, wyodrębniając wszystkie części zdania i określając ich wzajemne zależności</p>	<p>Testowanie</p> <p>Ćwiczenia</p> <p>Dyskusje</p>
2 / 2	Temat 12. Schematy zdaniowe	<p>Student potrafi:</p> <p>1) zdefiniować podstawowe pojęcia: 'zdanie rozwinięte', 'typy konotacyjne czasowników', 'formy wypowiedzi', 'schematy zdaniowe';</p> <p>2) klasyfikować zdania: a) ze względu na</p>	<p>Testowanie</p> <p>Ćwiczenia</p> <p>Dyskusje</p>

		<p>liczbę orzeczeń; b) ze względu na stosunki składniowe między zdaniami składowymi; c) ze względu na modalność intencjonalną;</p> <p>3) opisywać budowę zdania;</p> <p>4) tworzyć wykresy zdań: przedstawiać graficznie budowę zdań pojedynczych;</p> <p>5) dokonywać szczegółowej analizy struktury zdań, określając ich typ, budowę i funkcję poszczególnych elementów;</p> <p>6) budować zdania o różnej złożoności, stosując odpowiednie schematy zdaniowe;</p> <p>7) tworzyć wypowiedzi spójne i logiczne, wykorzystując różnorodne typy zdań;</p> <p>8) identyfikować błędy w budowie zdań i poprawiać je</p>	
2 / 2	Temat 13. Składnia zdania złożonego	<p>Student potrafi:</p> <p>1) identyfikować zdania złożone:</p> <p>a) rozpoznawać zdania złożone wśród innych typów zdań; b) wyjaśniać, czym różni się zdanie proste od złożonego;</p> <p>2) określać rodzaje zdań złożonych;</p> <p>3) analizować strukturę zdania złożonego;</p> <p>4) wyjaśniać rolę spójników i innych wskaźników zespolenia w budowie zdania złożonego;</p> <p>5) budować schematy zdań złożonych, pokazując zależności między poszczególnymi zdaniami składowymi;</p> <p>6) opisywać relacje znaczeniowe między zdaniami składowymi;</p> <p>7) dokonywać szczegółowej analizy składniowej zdań złożonych, wyodrębniając zdania składowe i określając ich rodzaj;</p> <p>8) wyjaśniać funkcję poszczególnych elementów zdania złożonego;</p> <p>9) budować poprawne i zróżnicowane zdania złożone</p>	Końcowa praca kontrolna

REKOMENDOWANE ŹRÓDŁA INFORMACJI

1. Кравчук Алла. Польська мова: Граматика з вправами: підр. для вищих навч. закладів. Київ: ІНКОС, 2015. 453.
2. **Моклиця А.** Польська мова. Вправи зі словозміни. Луцьк: Кондор, 2020. 140 с.
3. Bralczyk Jerzy. Mówi się: porady językowe profesora Bralczyka. Wydanie II. Dodruk. Warszawa: PWN, 2001. 233 s.

4. **Grzegorzyczkowa Renata**. Wykłady z polskiej składni. Warszawa: PWN, 2013. 150 s.
5. Jadacka Hanna. Kultura języka polskiego: Fleksja, słowotwórstwo, składnia. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2022. 254 s.
6. Karpowicz Tomasz. Kultura języka polskiego: Wymowa, ortografia, interpunkcja. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2017. 240 s.
7. **Kita Małgorzata**. Wybieram gramatykę! Dla cudzoziemców zaawansowanych na poziomie C i dla studentów kierunków filologicznych. Wyd. 3. popr. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2017. 473 s.
8. Laziński Marek. Wykłady o aspekcie polskiego czasownika. Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, 2020. 315 s.
9. Lipińska Ewa, Grażyna Dąbmska. Kiedyś wrócisz tu. cz. II: By szukać swoich dróg i gwiazd. Kraków: Universitas, 2023. 292 s.
10. Lipińska Ewa. Nie ma róży bez kolców (B1, B2). Kraków: Universitas. 240 s.
11. Madelska Liliana, Warchoń-Schlottmann Małgorzata. Odkrywamy język polski: Gramatyka dla uczących. wyd. 2. Kraków: Prolog, 2024. 204 s.
12. Mędak Stanisław. Liczebnik też się liczy. Gramatyka liczebnika z ćwiczeniami. Kraków: Universitas, 2010. 249 s.
13. Nowe Formy i normy, czyli poprawna polszczyzna w praktyce. Wydanie II. Warszawa: PWN, 2014. 290 s.
14. Poradnik Profesora Andrzeja Markowskiego. Warszawa: Wilga, 2003. 496 s.
15. Pyzik Józef. Przygoda z gramatyką. Fleksja i słowotwórstwo. Kraków: Universitas, 2022. 462 s.
16. Saloni Zygmunt. Czasownik polski. Warszawa: Wiedza powszechna, 2010. 264 s.

ZASOBY INTERNETOWE

1. Czas przeszły w języku polskim *Polska Półka Filmowa*. URL: https://youtu.be/fn58R45GGek?si=vXBIM7UA1O_Xqclg
2. Deklinacja — co to jest (rzeczownik). *Polska Półka Filmowa*. URL: <https://youtu.be/o4mZN7eOByM?si=b7IEMx660zHw-NHG>
3. Derywaty, których podstawą jest czasownik — reklama, reklamacja czy reklamowanie. *Polska Półka Filmowa*. URL: <https://youtu.be/x4NHZ69XdVA?si=FYuGHgqx7Dmvd2aJ>
4. Dopełniacz — sytuacje użycia. *Polska Półka Filmowa*. URL: <https://youtu.be/lIDwKAB9tpo?si=klVp25ismRKCXuvh>
5. Formanty i ich znaczenie. URL: <https://zpe.gov.pl/a/formanty-i-ich-znaczenie/DZ6UGH2L1>
6. Idź, iść, proszę iść! Tryb rozkazujący. *Polska Półka Filmowa*. URL: <https://youtu.be/dhmO1rjRzzg?si=HdkUCAKqEQOnZ2bW>
7. Jak łączą się wyrazy w zdaniu czyli o związkach składniowych. URL <https://zpe.gov.pl/a/jak-lacza-sie-wyrazy-w-zdaniu---czyli-o-zwiazkach-skladniowych/Dq75WKYj8>
8. Jak lepiej pisać po polsku — kilka przydatnych trików :). *Polska Półka Filmowa*. URL: <https://youtu.be/kt7g9iW0dew?si=6mXkqLTiy75oazlz>
9. Jak napisać esej? URL: <https://zpe.gov.pl/a/wprowadzenie/DFXRRwVF7>
10. Jak to się pisze? Morfologiczna zasada pisowni polskiej. URL: <https://zpe.gov.pl/b/jak-to-sie-pisze-morfologiczna-zasada-pisowni-polskiej/PhZFG1zmmw>
11. Jak tworzą się słowa? URL: <https://zpe.gov.pl/a/jak-tworza-sie-slowa/Deb77Cimi>
12. Jak zbudowane są formy gramatyczne wyrazów. URL: <https://zpe.gov.pl/a/jak-zbudowane-sa-formy-gramatyczne-wyrazow/D5r6CjBpY>
13. Jak zbudowane są zdania? URL: <https://zpe.gov.pl/a/jak-zbudowane-sa-zdania/DPLpzWBjS>

14. Jakie są kryteria poprawności językowej. URL: <https://zpe.gov.pl/b/jakie-sa-kryteria-poprawnosci-jezykowej/P54uYw8up>
15. Językowy świat liczb. URL: <https://zpe.gov.pl/a/jezykowy-swiat-liczb/DpbQ4CKTd>
16. Liczebniki zbiorowe. *Polska Półka Filmowa*. URL: https://youtu.be/DgfSc2UwgOo?si=ik_sb_lrgMP7Kyt
17. Po co językowi polskiemu fleksja? URL: <https://zpe.gov.pl/b/po-co-jezykowi-polskiemu-fleksja/PSVXeauwD>
18. Rzeczownik – rodzaj. *Polska Półka Filmowa*. URL: https://youtu.be/R0T7V-p7ttY?si=_swQl2jO-ejO3st9
19. Strona bierna. Formy bezosobowe: na -no, -to i z się. *Polska Półka Filmowa*. URL: https://youtu.be/5rpXjTznZCg?si=4l06f_UzC0Ri2hgJ
20. Związek związkowi nierówny, tu poboczny, a tam główny. URL: <https://zpe.gov.pl/a/zwiazek-zwiazkowi-nerowny-tu-poboczny-a-tam-glowny/D7Ot5bzdY>
21. Szyk wyrazów w zdaniu polskim. URL: <https://zpe.gov.pl/b/szyk-wyrazow-w-zdaniu-polskim/PKNmV8La7>
22. Основні поняття граматики. URL: <https://jpolski.info/statti/hramatyka/osnovni-poniattia-hramatyky-shcho-vykorystovuiutsia-pry-vyvchenni-polskoi-movy.html>

POLITYKA OCENIANIA

- Zasady dotyczące terminów i zmiany harmonogramu. Prace nadesłane z naruszeniem terminów bez ważnych powodów są oceniane niżej (-20 pkt). Zmiana terminu zajęć odbywa się za zgodą dziekana, pod warunkiem, że przyczyna nieobecności studenta na module była uzasadniona.
- Polityka uczciwości akademickiej. Zabrania się odpisywania podczas kolokwium i egzaminów.
- Zasady obecności. Obecność na zajęciach jest obowiązkowym elementem oceny, za którą przyznawane są punkty. Z przyczyn obiektywnych (np. stan zdrowia, sytuacja rodzinna, staż międzynarodowy) szkolenie może odbyć się online (po uzgodnieniu z prowadzącym).

System oceniania

Schemat oceny końcowej za kurs

Typy oceniania	% oceny końcowej
Moduł 1 (tematy 1-6) Bieżące ocenianie Końcowa ekspresowa ankieta (w formie ustnej)	10% 10%
Moduł 2 (tematy 1-13) Bieżące ocenianie Napisanie końcowej pracy kontrolnej , która obejmuje realizację ćwiczeń, studiów przypadków i zadań testowych. Ocenianie: pytania testowe (10) – 2 punkty za każdą poprawną odpowiedź (maks. – 20)), pytania teoretyczne – max. 20 punktów, wykonanie zadań praktycznych – max. 60 punktów	10% 10%
Moduł 3	

<p><i>Uczestnictwo w szkoleniach</i> Ocenianie: Aktywność — 20 punktów maks. Ocena merytoryczna prezentacji — 40 punktów maks. Ocena ustnej prezentacji wyników realizacji indywidualnych zadań — 20 punktów maks. Wsparcie multimedialne prezentacji — 20 punktów maks.</p>	5%
<p>Moduł 4 <i>Praca samodzielna</i> (końcowe testy w Moodle)</p>	15%
<p>Moduł 5 <i>Egzamin</i> Ocenianie: odpowiedzi na pytania teoretyczne – max. 40 punktów, wykonanie zadań praktycznych – max. 60 punktów</p>	40%

SKALA OCENIANIA WIEDZY

Według skali Uniwersytetu	Według skali krajowej	Według skali ECTS
90-100	doskonale	A (doskonale)
85-89	dobrze	B (bardzo dobrze)
75-84	dobrze	C (dobrze)
65-74	zadowalająco	D (zadowalająco)
60-64	zadowalająco	E (wystarczająco)
35-59	niedostatecznie	FX (niezadowalająco z możliwością ponownego przystąpienia do egzaminu)
1-34	niedostatecznie	F (niezadowalająco bez możliwości ponownego przystąpienia do egzaminu)